

WIT

Van Bret Easton Ellis verscheen eveneens
bij Ambo|Anthos *uitgevers*

Minder dan niks
De wetten van de aantrekkingskracht
American Psycho
Glamorama
Lunar Park

Meld je aan voor onze nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van
de nieuwste boeken van Ambo|Anthos *uitgevers* via
www.amboanthos.nl/nieuwsbrief.

**BRET
EASTON
ELLIS**

WIT

Vertaald uit het Engels door
Robbert-Jan Henkes

Ambo|Anthos
Amsterdam

ISBN 978 90 263 4801 3

© 2019 Bret Easton Ellis Corporation

© 2019 Nederlandse vertaling Ambo/Anthos *uitgevers*,

Amsterdam en Robbert-Jan Henkes

Oorspronkelijke titel *White*

Oorspronkelijke uitgever Alfred A. Knopf,

This is a Borzoi book published by Alfred A. Knopf

Omslagontwerp Roald Triebels, Amsterdam

Foto auteur © Casey Nelson

Verspreiding voor België:

Veen Bosch & Keuning uitgevers nv, Antwerpen

VOOR MATTHEW SPEKTOR

De samenleving bemiddelt tussen de extremen van enerzijds een ondraaglijk strenge moraal en anderzijds een gevaarlijk anarchistische tolerantie, met de zwijgende afspraak dat wij de strengste morele regels mogen bijstellen op voorwaarde dat we het stil en discreet doen. Hypocrisie is het smeermiddel waarmee de samenleving op een prettige manier blijft functioneren.

JANET MALCOLM, *The Journalist and the Murderer*

Ergens in de afgelopen jaren – en ik kan het precieze moment niet aangeven – begon ik misschien wel tien keer per dag belaagd te worden door een onweerstaanbaar maar irrationeel onbehagen. Het onbehagen ging over dingen die schijnbaar zo onbeduidend waren, zo buiten mijn gebruikelijke referentiekader lagen, dat ik met verbazing moest merken hoe diep ik moest ademen om de walging en frustratie van me af te schudden die louter aan de domheid van anderen te wijten was, volwassenen, kennissen en onbekenden op sociale media met hun ondoordachte meningen en oordelen, hun blinde vooringenomenheid, stevast met een onwankelbaar geloof in het eigen gelijk. Ik zag van elke post, elke tweet, elke comment – terecht of niet – een giftige walm afslaan. Mijn boosheid was nieuw voor mij – en ging gepaard met een gevoel van angst, van beklemming iedere keer dat ik me online waagde, het idee dat ik op een of andere manier een misstap zou begaan in plaats van simpelweg mijn gedachten over iets bieden of een grapje maken of iemand of iets bekritisseren. Tien jaar daarvoor was zo'n idee ondenkbaar geweest – dat een mening iets verkeerd, een misstap kon worden – maar in een snel op z'n teentjes getrapte, gepolariseerde cultuur werden mensen geblokkeerd vanwege zulke meningen, niet langer gevolgd omdat ze verkeerd werden begrepen. Onzekere mensen begonnen iemands hele karakter onthuld te zien in een botte, krenkende tweet en voelden zich gekwetst; mensen werden aangevallen en ontoriend als ze de 'verkeerde' kandidaat steun-

den of de 'verkeerde' mening hadden of gewoon in iets 'verkeerd' geloofden. Het leek of niemand het onderscheid meer kon maken tussen een menselijk wezen en een reeks haastig op een black sapphire-schermpje ingetoetste woorden. In naam leek de cultuur het debat te stimuleren, maar de sociale media waren een valkuil geworden en de eigenlijke bedoeling was het individu uitschakelen. Vaak raakte ik gestrest omdat anderen zich altijd over alles opwonden en zich als boos voordeden over meningen waarin ik geloofde, die mij aanstonden of die volgens mij geen kwaad konden. Mijn afwerende reflex hiertegen confronteerde me met een gedegeneerde fantasieversie van mezelf – een acteur, van wie ik niet had gedacht dat hij bestond – en het was een voortdurende herinnering aan mijn tekortkomingen. Erger nog: mijn boosheid kon verslavend worden en me brengen tot een punt waarop ik het opgaf en uitgeput bleef zitten, murw van stress. Maar dat was in feite precies wat de machine wilde, dat je zweeg en je onderwierp.

Ergens in de eerste weken van 2013 begon het idee voor een nieuwe roman me toe te fluisteren, in de file op de I-10 naar Hollywood, nadat ik net een week in Palm Springs had doorgebracht met een vriendin met wie ik in de jaren tachtig had gestudeerd en die nu haar verstand aan het verliezen was. (Ze was die week in het huis aan Azure Court een paar keer voor mijn ogen ingestort, voordat ze eerder dan gepland vertrok om deel te nemen aan een retraite van Deepak Chopra in San Diego. En ja, ik weet hoe dit klinkt.) In Palm Springs werd ik lamgelegd door onverwachte golven van angst, waardoor ik urenlang in bed naar mijn telefoonje lag te staren – met een vaag maar veelomvattend besef van sterfelijkheid dat door mijn broze vriendin was aangestoken en aangewakkerd – terwijl ik me idioot genoeg tegelijkertijd ook woest door de laatste krankjorumme aantekenronde heen werkte voor een pilot die ik voor The CW Network aan het schrijven was. Tussen de angstaanvallen en de onophoudelijke telefoontjes van de productiemaatschappij en de omgewerkte versies door roerde de gedachte dat ik nooit meer een roman zou schrijven zich sterker dan in jaren – en mijn laatste roman had ik in 2009 voltooid. Waarom ik toen bezocht werd door dat idee weet ik niet. Het verlangen om proza te schrijven was jarenlang in me blijven leven, maar niet in de vorm van wat ik nu zag als het

nep-reservaat van de roman. Ik was me feitelijk al zo'n tien jaar aan het ontworstelen aan het idee van 'de roman'. Daarvan getuigden de twee meest recente boeken die ik had gepubliceerd, het ene een pseudo-autobiografie verpakt in een horrorroman, en het andere een ingedikte autobiografische *roman noir* die ik er tijdens een midlifecrisis met pijn en moeite uit had geperst, het verhaal van mijn eerste drie jaar Los Angeles waarin ik vruchteloos aan films werkte na meer dan twintig jaar in New York te hebben gewoond.

12

In die vijf jaar had ik geen aandrang gekend om een roman te schrijven en had ik mezelf ervan overtuigd dat ik niet ingeperkt wenste te worden door een vorm die me niet langer interesseerde. (Al was ik bereid me te laten inperken door de honderdpagina-conventies van een scenario dat niet verfilmd zou worden en de vijf bedrijven van de tv-pilot die nooit geschoten zou worden.) Ik had dit alles ferm herhaald in interviews uit die tijd, tijdens de wereldtournee voor mijn laatste roman en op promotionele snoepreises in Spanje, in Kopenhagen en in Melbourne. Maar in de woestijn verdampte dat gevoel en tussen de aantekeningen, telefoontjes en de angst door die ik temperde met Xanax en tequila, terwijl de bergen rondom het huis onder de winterhemel van de late namiddag donker werden, begon de eerste alinea van een roman vorm te krijgen. Het begon met een beeld dat draaide om het beenderwitte Emser Tile-reclamebord op het dak waar de Santa Monica Boulevard en Holloway Drive elkaar kruisen: gezien vanachter de voorruit van een gestolen auto, een zwaar ongeluk, een zich ontvouwend mysterie, iets met het verleden, het laatste jaar op de middelbare school, suggesties van een moord vermoemd als zelfmoord, iemand die deed alsof hij een ander was, een acteur.

Ik heb een roman nooit geforceerd. Dat vinden mijn agent en uitgevers en lezers misschien een probleem dat mij tekent als schrijver, of als merk, omdat er bij mij altijd vijf of zeven of acht jaar tussen boeken zit terwijl er van een merkschrijver nog steeds om het andere jaar stipt een nieuw boek wordt verwacht. Zo ook mijn uitgever in de jaren tachtig, na het succes van mijn eerste roman, en ik herinner me nog goed hoe gechoqueerd ik was toen ze me dat zeiden. Toch ben ik het nooit op die manier gaan doen, al bleef ik wel altijd schrijven – maar op een manier die voor mij het beste werkte. Als ik schreef, schreef ik voor niemand anders – ik was me niet bewust van een publiek dat op me wachtte en ik heb me zelden iets aangetrokken van wat mijn agent of uitgever van me verwachtten. Bij mijn uitgever zorgde ik dat mijn deadlines (als die er al waren) flexibel waren (en dat waren ze), en in ruil daarvoor beloofde ik mijn boeken alle promotie te geven die mijn uitgever van me vroeg. En ik heb altijd de verleiding weerstaan om lezers te geven wat ik dacht dat ze wilden: ik was de lezer en ik schreef voor mijn eigen plezier, en om me van pijn te bevrijden. Ik gaf zelden interviews tussen boekpublicaties in, omdat een deel van het proces voor lezers nog een mysterie was, met een soort geheime betovering die bijdroeg aan de hooggespannen verwachtingen waarmee boeken ooit ontvangen werden, of het nu negatief of positief was.

Maar op dat niveau verhouden romans zich niet meer met hun publiek. In de herfst voor ik in Palm Springs was met mijn vriendin had ik met weemoed het algehele gebrek aan enthousiasme opgemerkt voor de grote Amerikaanse roman, maar ik besepte ook dat je je daarover niet sappel hoeft te maken. Het is een feit,

zoals ook de grote Amerikaanse studiofilm en de grote Amerikaanse muziekgroep kleinere, beperktere concepten zijn geworden. Alles is minder geworden door wat de zinnenprikkelende overdaad en de zogenaamde technologie van keuzevrijheid – de democratisering van de kunsten dus – ons hebben gebracht. Ik voelde de behoefte die overgang ook te maken – de analoge wereld waarin ik eerst schreef verlaten en boeken publiceren in de digitale wereld waarin we nu leven (met podcasts, webseries, bemoeienissen op sociale media), zelfs al had ik nooit geloofd dat die twee iets gemeen hadden. En uiteindelijk, na die week in de woestijn met de vriendin die ik al dertig jaar kende, nadat ik had gezien hoe ze tot waanzin werd gedreven door haar leven terwijl ik eindeloos aan het herschrijven was aan een sci-fi pilot die er nooit zou komen, brak er iets in me en begon ik die laatste week van januari aantekeningen te maken voor een roman. Waar ook nooit iets van is gekomen.

i m p e r i u m

Toen ik klein was en in de jaren zeventig opgroeide in San Fernando Valley was ik enorm gefascineerd door horrorfilms, die mij als niets anders ter wereld leken aan te spreken. Ik had misschien twee of drie mede-adepten, maar voor het leeuwendeel van mijn vrienden in dat filmgekke decennium was horror een genre en niet meer, niet wezenlijk anders dan tienersekskomedies of disco-musicals. Wat hadden horrorfilms – en horrorromans en -strips – dat ik er zo door gebiologeerd werd? Op het eerste gezicht was het huis waarin ik opgroeide een doorsnee gegoed burgerlijke *upper middle class*-woonstee aan de rand van de heuvels van Sherman Oaks, maar onder de oppervlakte lag een enorm disfunctioneel grijs gebied. Op heel vroege leeftijd voelde en snapte ik die disfunctionaliteit al en wist ik dat ik er alleen voor stond. In de jaren zeventig had je nog geen helikopterouders: je vond je weg in de wereld min of meer op eigen houtje, op een ontdekkingsreis zonder ouderlijk toezicht. Achteraf lijkt het of mijn ouders, net als die van de vrienden met wie ik opgroeide, ongelofelijk achteloos met ons waren, heel anders dan ouders van nu die iedere stap van hun kinderen op Facebook documenteren, ze laten poseren op Instagram en ze naar veilige plekken dirigeren en louter positiviteit eisen om ze schijnbaar tegen álles te beschermen. Wie in de jaren zeventig opgroeide, kende dat niet. De wereld draaide toen nog niet om kinderen.

Ik herinner me lange periodes waarin ik mijn vader misschien alleen zag aan een toevallig doordeweeks ontbijt of bij het avondeten op zondag, omdat hij van maandag tot vrijdag al naar zijn werk was vertrokken, bij een makelaar in de stad, voordat mijn zussen en ik goed en wel waren opgestaan, en pas thuiskwam als wij klaar waren met eten en ieder voor de tv in onze eigen slaapkamer al dan niet aan het huiswerk zat. Met vijf en zes en zeven jaar oud liepen we alleen naar de lagere school (tegenwoordig worden ouders die dit toelaten gearresteerd) en we speelden door de hele buurt ruwe buitenspelletjes over oorlogen en monsters en spionnen, tot in de ravijnen die de heuvels van Sherman Oaks, Studio City en Encino doorsnijden. We liepen alleen terug naar huis, pakten wat te eten in een uitgestorven keuken en fietsen een paar straten verder naar andermans huis waar het ook leek of er alleen maar kinderen woonden. Als we toevallig iemands moeder zagen of – helemaal uitzonderlijk – haar groetten, waren de gesprekken steevast kort en wilden we altijd snel weer verder, weer onder elkaar zijn, om de wereld zelf te ontdekken, weg van onze zo goed als niet-bestaande ouders.

Het leek of we altijd actief waren, altijd in beweging, of het nu op speelplaatsen en in parken was of plonzend in het zwembad van een vriendje of op het strand wadend door de branding van de Stille Oceaan, of gewoon rondhangend in speelhallen met flipperkasten en videospelletjes in Westwood Village, met overal Blue Oyster Cult en ELO als achtergrondsoundtrack. Televisie bestond uit een stuk of twintig programma's die elke avond op drie kanalen werden uitgezonden tussen acht en elf en op zaterdagochtend van zeven tot twaalf – en dat was alles. Vergeleken met het aanbod

van nu was dat van ons opmerkelijk karig, dus de meeste tijd brachten we alleen of met elkaar buiten door op de voorstedelijke straten en in automatenhallen en winkelcentra en op het strand en op zaterdag bij de dubbele of driedubbele filmmatinee, terwijl we met elkaar de scenario's van volwassenen opvoerden en tastend ons pad naar de seksuele rijpheid van de puberteit ontdekten. Heel soms bleef ik op een doordeweekse middag languit binnen liggen op het hoogpolige groene tapijt in de huiskamer, of op het waterbed dat we eventjes hadden in het huis aan Valley Vista, als ik verzonken was in een strip of een roman die ik niet kon wegleggen. Op die leeftijd las ik een boek in een dag en niets kon me afleiden: op die manier slurpte ik alles op, van *Harriet the Spy* tot de *Little House*-boeken. Maar meestal las ik als het donker was, tot diep in de nacht, en zo beleefde ik voor het eerst *Carrie*, de romans van James Herbert en de strips van Warren Publishing die me in die jaren obsedeerden – *Eerie* en *Creepy* en *Vampirella*. Voor mij, als kind dat aan zichzelf was overgelaten, lag er in al die horrorverhalen – en in de films – een soort bevestiging van wat ik al wist.

Ik was een kind van de jaren zeventig en ik las Thomas Tryons populaire horrorroman *The Other* op mijn zevende, in de hardcover die mijn moeder geleend had in de openbare bibliotheek van Sherman Oaks en die opengeslagen op mijn schoot lag aan Ventura Boulevard voordat ik naar zwemles werd gebracht. De dood van een van de jongetjes aan het eind van het eerste deel van die roman, door een hooivork, sloeg me met stomheid – werd *be-rucht* bij mij – omdat het de enige gedetailleerde moord was die ik in druk was tegengekomen, en de scène is me altijd bijgebleven. Ik wilde op technisch niveau weten hoe de schrijver dat had geflikt, dus ik bleef de bladzijden eindeloos herlezen. In verrukking staarde ik naar de alinea's en probeerde te ontdekken hoe de schrijver